

Ю. О. Хренова

завідувач сектору з питань запобігання
і виявлення корупції Головного територіального
управління юстиції в Одеській області

ОСОБЛИВОСТІ ОДЕРЖАННЯ ПОДАРУНКІВ ОСОБАМИ, УПОВНОВАЖЕНИМИ НА ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ АБО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Згідно із вимогами частини першої статті 23 Закону України «Про запобігання корупції» (далі – Закон) особам, зазначеним у пунктах 1, 2 частини першої статті 3 Закону, забороняється безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб: у зв'язку зі здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування; якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи, незалежно від характеру підпорядкування: безпосередній чи опосередкований.

**ПІД ПОДАРУНКОМ РОЗУМІЮТЬСЯ ГРОШОВІ КОШТИ АБО ІНШЕ МАЙНО,
ПЕРЕВАГИ, ПІЛЬГИ, ПОСЛУГИ, НЕМАТЕРІАЛЬНІ АКТИВИ, ЯКІ НАДАЮТЬ/ОДЕРЖУЮТЬ
БЕЗОПЛАТНО АБО ЗА ЦІНОЮ, НИЖЧОЮ МІНІМАЛЬНОЇ РИНКОВОЇ.**

Відповідно до частини другої статті 23 Закону особам, зазначеним у пунктах 1, 2 частини першої статті 3 Закону, дозволено приймати подарунки, які відповідають загально визначенням уявленням про гостинність, крім випадків, передбачених частиною першою статті 23 Закону, якщо вартість таких подарунків не перевищує один прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений на день прийняття подарунка, одночасно, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки (у відповідності до Закону України «Про державний бюджет України на 2019 рік» прожитковий мінімум для працездатних осіб на 1 січня 2019 року становить 1921 гривню).

**ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО ВАРТОСТІ
ПОДАРУНКІВ НЕ ПОШИРЮЄТЬСЯ
НА ПОДАРУНКИ, ЯКІ:
ДАРУЮТЬСЯ БЛИЗЬКИМИ
ОСОБАМИ;
ОДЕРЖУЮТЬСЯ
ЯК ЗАГАЛЬНОДОСТУПНІ
ЗНИЖКИ НА ТОВАРИ, ПОСЛУГИ,
ЗАГАЛЬНОДОСТУПНІ ВИГРАШІ,
ПРИЗИ, ПРЕМІЇ, БОНУСИ.**

Враховуючи, що в окремих випадках подарунком можуть бути певні переваги, пільги, послуги, які

надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової, з'ясування ознак адміністративного правопорушення за статтею 172-5 Кодексу України про адміністративні правопорушення на практиці іноді ускладнюється відсутністю легального визначення поняття «загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси, певні знижки на товари, послуги». В семантичному значенні «загальнодоступний» розуміється як доступний для всіх (за ціною, можливістю користуватися тощо), зрозумілий для всіх.

Пунктом четвертим частини першої статті 1 Закону України «Про державні лотереї в Україні» визначено, що призом (виграшем) є кошти, майно, майнові чи немайнові права, які підлягають виплаті (видачі) гравцю у разі його виграшу в державну лотерею відповідно до оприлюднених умов її проведення. Водночас поняття «знижка» у чинному законодавстві не визначено, у Великому тлумачному словнику сучасної української мови під ним пропонується розуміти зменшення призначеної установленної ціни, норми та інше, виділяються бонусна, дилерська, кількісна, сезонна, спеціальна, торговельна, функціональна, цінова знижки.

Відповідно до статті 44 Господарського кодексу України підприємство уповноважене самостійно формувати програми діяльності, обирати споживачів продукції, що виробляється, встановлювати ціни на продукцію та послуги відповідно до закону.

Згідно з частиною четвертою статті 15 Закону України «Про за-

хист прав споживачів» використання понять «знижки» чи «знижена ціна» або інших аналогічних їм понять дозволяється тільки, якщо: їх застосовано до продукції, що реалізується безпосередньо суб'єктом господарювання; такого роду знижка або зменшення ціни надаються протягом певного та обмеженого періоду часу; ціна продукції нижча за її звичайну ціну. Надання знижок покупцям на товари (роботи, послуги) та їх розпродаж повинні проводитися на підставі відповідного розпорядчого документа (наприклад, положення про маркетингову політику підприємства або (та) положення про знижки), в якому обґрунтовуються розмір цін та знижок, що застосовуються підприємством (з урахуванням розміру партії реалізованого товару, строків поставки, умов оплати та інших чинників), а також економічна значущість та ефективність маркетингових і рекламних заходів та акцій, що проводяться.

Таким чином, термін «загальнодоступність» вказує на можливість отримання виграшів, призів, премій, бонусів, певних знижок на товари, послуги будь-якою особою, яка виконала усі, наперед обумовлені у відповідному розпорядчому документі, умови участі у таких розіграшах, розпродажах тощо.

Отже, особам, зазначеним у пунктах 1, 2 частини першої статті 3 Закону, забороняється одержувати подарунки: вартість яких перевищує один прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений на день прийняття подарунка, одночасно (крім по-

дарунків, які даруються близькими особами чи є загальнодоступними знижками на товари, послуги, загальнодоступними виграшами, призами, преміями, бонусами); вартість яких, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, перевищує два прожиткові мінімуми, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки (крім подарунків, які даруються близькими особами чи є загальнодоступними знижками на товари, послуги, загальнодоступними виграшами, призами, преміями, бонусами); від осіб, які перебувають у підпорядкуванні, та/або у зв'язку зі здійсненням діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування – незалежно від вартості подарунка.

Враховуючи наведені норми Закону, особи, зазначені у пунктах 1, 2 частини першої статті 3 Закону, можуть отримати подарунок виключно у разі: якщо подарунок дарується близькою особою незалежно від його вартості (тобто від осіб, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, у т. ч. осіб, які спільно проживають, але не перебува-

ють у шлюбі, а також – незалежно від зазначених умов – чоловіка, дружини, батька, матері, вітчима, мачухи, сина, дочки, пасинка, падчерики, рідного брата, рідної сестри, діда, баби, прадіда, прабаби, внука, внучки, правнука, правнучки, зятя, невістки, тестя, тещі, свекра, свекрухи, усиновлювача чи усиновленого, опікуна чи піклувальника, особи, яка перебуває під опікою або піклуванням), якщо подарунок дарується одноразово неблизькою особою, то його вартість не має перевищувати один прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений на день прийняття подарунка; якщо подарунки даруються неодноразово неблизькою особою, то їх сукупна вартість не має перевищувати двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки.

Слід зазначити, що положеннями статті 24 Закону передбачений алгоритм дій особи уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, який спрямований на запобігання одержання подарунка, так, не зважаючи на приватні інтереси, особи, на яких поширюються обмеження

щодо використання службового становища та щодо одержання подарунків, невідкладно повинні вжити таких заходів:

- відмовитися від пропозиції;
- за можливості ідентифікувати особу, яка зробила пропозицію;
- залучити свідків, якщо це можливо, у тому числі з-поміж співробітників;
- письмово повідомити про пропозицію безпосереднього керівника (за наявності) або керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації, спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

**ПОТРІБНО ЗАЗНАЧИТИ,
ЩО РІШЕННЯ, ПРИЙНЯТЕ ОСОБОЮ,
СТОСОВНО ЯКОЇ ІСНУЮТЬ
СПЕЦІАЛЬНІ ОБМЕЖЕННЯ
ЩОДО ОДЕРЖАННЯ ПОДАРУНКІВ,
НА КОРИСТЬ ОСОБИ,
ВІД ЯКОЇ ВОНА
ЧИ ЇЇ БЛИЗЬКІ ОСОБИ
ОТРИМАЛИ ПОДАРУНОК,
ВВАЖАЮТЬСЯ ТАКИМИ,
ЩО ПРИЙНЯТІ В УМОВАХ
КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ,
І НА ЦІ РІШЕННЯ
РОЗПОВСЮДЖУЮТЬСЯ
ПОЛОЖЕННЯ СТАТТІ 67 ЗАКОНУ.**

Якщо особа, на яку поширюються обмеження щодо використання службового становища та щодо одержання подарунків, виявила у своєму службовому приміщенні чи отримала майно, що може бути подарунком, вона зобов'язана невідкладно, але не пізніше одного робочого дня, письмово повідомити про цей факт свого безпосереднього керівника або керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації.

Про виявлення майна, що може бути подарунком, складається акт, який підписується особою, яка виявила подарунок, та її безпосереднім керівником або керівником відповідного органу, підприємства, установи, організації.

У разі якщо подарунок виявляє особа, яка є керівником органу, підприємства, установи, організації, акт про виявлення подарунка підписує ця особа та особа, уповноважена на виконання обов'язків керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації у разі його відсутності. Одержані чи виявлені подарунки зберігаються в органі до їх передачі спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції.

У випадку наявності в особи сумнівів щодо можливості одержання нею подарунка, вона має право письмово звернутися для одержання консультації з цього питання до Національного агентства з питань запобігання корупції.

Подарунки, одержані особами, зазначеними у пунктах 1, 2 частини першої статті 3 цього Закону, як подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним підприємствам, установам чи організаціям, є відповідно державною або комунальною власністю і передаються органу, підприємству, установі чи організації у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Слід звернути увагу, що за порушення встановлених законом

обмежень щодо одержання подарунків статтею 172-5 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачено відповідальність у вигляді накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією такого подарунка. Та сама дія, вчинена особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене частиною першою цієї статті, тягне за собою накладення штрафу від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією такого дарунка (пожертви) та з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік. ■

ВИСНОВКИ: ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО ОДЕРЖАННЯ ПОДАРУНКІВ ОСОБАМИ, УПОВНОВАЖЕНИМИ НА ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ АБО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, Є ОСОБЛИВИМ РІЗНОВИДОМ СПЕЦІАЛЬНОГО ОБМЕЖЕННЯ, ЯКЕ ЗАВДЯКИ ПОЄДНАННЮ ЗАГАЛЬНИХ ОЗНАК, ПРИТАМАННИХ ОБМЕЖЕННЮ ВЗАГАЛІ, ТА ОСОБЛИВИХ ОЗНАК (НАЯВНІСТЬ ПЕВНОГО МАЙНОВОГО АСПЕКТУ У БУДЬ-ЯКІЙ ЗОВНІШНІЙ ФОРМІ ПРОЯВУ), Є ДІЄВИМ МЕХАНІЗМОМ ЗАПОБІГАННЯ ВЧИНЕННЮ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ КОРУПЦІЄЮ.